

บทความวิจัย (Research Article)

ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลป กาฬสินธุ์: ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง

The Study of Composing Isan Folk Music Melodic Pattern from Kalasin
College of Dramatic Arts: *Lai Nok Sai Bin Kham Thung*

คมจรัส ทองจรัส / Komjarat Tongjarat

อาจารย์ วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Lecturer, Kalasin College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

Corresponding author email: Knock153715@Gmail.com

อภิรักษ์ ภูสง่า / Aphirak Phoosanga

อาจารย์ วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Lecturer, Roi Et College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

Email: Apiruk.mark36@gmail.com

ชนิตร์นันท์ ไชยสิทธิ์ / Chanitnan Chaiyasit

อาจารย์ วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Lecturer, Kalasin College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

Email: oaungoon@gmail.com

Received: July 25, 2025 Revised: June 11, 2026 Accepted: June 22, 2026 Published: August 30, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์: ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางดนตรีวิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติและกระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง และ 2) วิเคราะห์ลักษณะทางดนตรีของลายนกไล่บินข้ามทุ่ง ผลการวิจัยพบว่า ลายนกไล่บินข้ามทุ่งประพันธ์โดยอาจารย์เปลื้อง ฉายรัศมี โดยคำว่า “นกไล่” เป็นชื่อเรียกนกชนิดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะคล้ายนกหัวขวาน แนวคิดในการประพันธ์เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมการกระพือปีกของนกไล่ และนำลักษณะดังกล่าวมาถ่ายทอดเป็นแนวคิดทางดนตรี โดยใช้โปงลางเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลง มือवादำเนินทำนอง ส่วนมือซ้ายควบคุมจังหวะด้วยการตีบาร์เสียงต่ำเพื่อเน้นจังหวะหลักและจังหวะย่อย ผลการวิเคราะห์พบว่า ลายนกไล่บินข้ามทุ่งใช้บันไดเสียงเพนทาโทนิคแบบเมเจอร์บนพื้นฐานของบันไดเสียงไมเนอร์แบบเนเจอร์ล หรือโหมดเอโอเลียน (Aeolian Mode) ประกอบด้วยโน้ตขั้นที่ 1, 2, 3, 5 และ 6 มีโครงสร้างเพลงแบบท่อนเดียว (A) ประกอบด้วย 8 บรรทัดเพลง และ 16 วรรคเพลง โดยแต่ละวรรคมี 4 ห้องเพลง รูปแบบทำนองปรากฏลักษณะสำคัญ ได้แก่

การเคลื่อนที่แบบสลับฟันปลา การเคลื่อนจากเสียงสูงลงสู่เสียงต่ำ และการเคลื่อนที่ของเสียงต่ำสลับขึ้น – ลง สะท้อนกระบวนการสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงพฤติกรรมของธรรมชาติกับอัตลักษณ์ทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน
คำสำคัญ: ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน, วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์, ลายนกไสยบินข้ามทุ่ง

Abstract

This qualitative research study employed musicological research methods to investigate the Isan folk music melodic pattern *Lai Nok Sai Bin Kham Thung* of Kalasin College of Dramatic Arts. The study aimed to (1) examine the history and compositional process of *Lai Nok Sai Bin Kham Thung* and (2) analyze its musical characteristics. Data were collected through document analysis and fieldwork.

The findings revealed that *Lai Nok Sai Bin Kham Thung* was composed by Ajarn Pleung Chairatsamee. The term “*Nok Sai*” refers to a bird found in northeastern Thailand that resembles a woodpecker. The compositional concept was inspired by observations of the bird’s rhythmic wing-flapping behavior, which was musically interpreted through the characteristic “*phap-phap*” sound of its wings. The *pong lang* serves as the principal instrument. The right hand performs the melody, while the left hand maintains the rhythmic foundation by striking the lower-pitched bars to emphasize the main beats and subdivisions.

The musical analysis focused on the scale, melodic structure, phrases, cadential points, and melodic contour. The melodic pattern employs a major pentatonic scale based on the natural minor scale, or Aeolian mode, using scale degrees 1, 2, 3, 5, and 6. The piece has a single-section form (A), consisting of 8 musical lines and 16 phrases, with each phrase containing 4 measures. Three principal melodic patterns were identified: (1) an alternating, zigzag-like contour characterized by leaps between low and high pitches; (2) gradual descending movement from high to low pitches; and (3) alternating ascending and descending movement in the lower register. These characteristics demonstrate how observations of nature were transformed into distinctive musical elements reflecting the identity of Isan folk music.

Keywords: Northeastern Thai Folk Music Patterns, Kalasin College of Dramatic Arts, *Lai Nok Sai Bin Kham Thung* Pattern

บทนำ

ดนตรีพื้นบ้านอีสาน แบ่งประเภทตามลักษณะการบรรเลงได้ 4 ประเภท ได้แก่ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า (วิรัช บุษยกุล, 2530) กล่าวไว้ว่า ดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นของดั้งเดิมที่ได้รับมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ การธำรงรักษาวัฒนธรรมทางดนตรีพื้นเมืองอีสาน (ธงไท จันต, 2554) ได้แบ่งประเภทของเพลงพื้นเมืองอีสานเป็น 2 ประเภท คือ บทเพลงบรรเลงกับบทเพลงร้อง บทเพลงบรรเลงเป็นเพลงที่ใช้ เครื่องดนตรีบรรเลงล้วน ๆ ซึ่งมีทั้งการเดี่ยวและการประสมวง เพลงพื้นบ้านอีสานไม่มีโน้ตที่จำกัดตายตัว ปัจจุบันคนหันมาสนใจรวมวงมากขึ้น เนื่องจากแสดงเป็นอาชีพที่ต้องพัฒนาตามความนิยมของผู้ชม เพลงร้อง หมายถึงการร้องเพลง โดยมีดนตรีประกอบ เช่น หมอลำ หรือขับต่างๆ

คำว่า ลาย คือการสอดประสานของเส้นที่เขียน ที่สาน หรือแกะสลักให้เป็นรูปภาพต่าง ๆ เช่น เรียกลายผ้า ที่ทอเป็นตาอย่างผ้าขาม้า เรียก ผ้าลาย เรียกวิธีการสานไม้ไผ่เป็นรูปภาพต่าง ๆ เรียกลายสองหรือลายสาม ถ้าจะเปรียบเสมือนลายดนตรีพื้นบ้านอีสานอาจกล่าวได้ว่า เสียงที่ร้อยเรียงต่อกันเป็นทำนองอันไพเราะ ก็เหมือนกับการสอดประสานของเส้นที่เขียน ที่สาน หรือแกะสลักให้สวยงามหรือทว่า ลายเพลงหรือทำนองใดทำนองหนึ่ง ที่เรียกว่า ลาย เช่น ลายเต้ย ลายลมพัดพร้าว ลายต้อนวัวขึ้นภู หรือ ลายที่กำหนดชื่อเรียกของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด เช่น ลายพิน ลายแคน ลายโปงลาง รวมถึง ทำนอง ลวดลายการบรรเลงของนักดนตรีแต่ละคนที่เป็นแบบฉบับของตนเอง เรียก ลาย เช่น ลายของหมอพิณทองใส ทับถนน ลายแคนของหมอแคนสมบัติ สิมห้ำ และลาย ทางหรือกลุ่มเสียง (Mode) ที่ใช้บรรเลงเพลงในแต่ละบทเรียกลาย เช่น แม่บทลาย โป้ซ่าย ลายสุดสะแนน ลายสร้อย แม่บทลาย ทางยาว มีลายน้อย ลายใหญ่ ลายเซ ทั้งนี้โดยยึด ลายแคนเป็นหลัก (สนอง คลังพระศรี, 2566)

วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ได้ทำการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานไว้มากมาย อาทิเช่น ลายโปงลาง ลายข้าวตอกลม ลายออนซอนอีสาน เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นลายที่ใช้สำหรับบรรเลงวงโปงลาง และใช้สำหรับประกอบการแสดงพื้นบ้านอีสานทั้งสิ้น ถ้าจะกล่าวถึงลายที่มีความโดดเด่นและมีมนต์ขลัง มีความสนุกสนาน การสื่ออารมณ์ต่าง ๆ ในท่วงทำนองของบทเพลงได้ในบทเพลงเดียว และเป็นบทเพลง ที่มีรูปแบบการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ซึ่งนั่นก็คือ ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง เป็นลายที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ในกลุ่มของนักดนตรีพื้นบ้านอีสาน มีการหยิบยก ลายนกไส้บินข้ามทุ่งไปใช้ในการบรรเลงโอกาสต่าง ๆ อาทิเช่น ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง โดยใช้แคนบรรเลง หมอแคน สมบัติ สิมห้ำ บรรเลงในงานมหรสพต่าง ๆ ในปัจจุบันลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ยังเป็นที่นิยมของเยาวชนรุ่นหลัง เช่น การจัดโครงการต้นกล้าทางวัฒนธรรม โดยสำนักวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ “ต้นกล้าเมืองน้ำคำ” ซึ่งการจัดอบรม ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ได้ถูกคัดเลือกบรรจุเข้าในหลักสูตร การอบรมครั้งนี้ และได้หยิบยกลายนกไส้บินข้ามทุ่งเพื่อใช้ในการแสดงบรรเลง สืบเนื่องจากโครงการฝึกอบรม ภายใต้งาน AMAZING PONGLANG FESTIVAL “เทศกาลมหัศจรรย์”โปงลางกาฬสินธุ์” ในวันที่ 16 ธันวาคม 2567

จากเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา “กระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์: ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง” ผลการศึกษาในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยคาดว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางวิชาการ ด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์
2. เพื่อวิเคราะห์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์: ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยศึกษาตามแนวหลักการของดนตรีวิทยา โดยมีกลุ่มเป้าหมายศึกษาเฉพาะลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ โดยเลือกลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประพันธ์เพลง และผู้ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 หมวด ได้แก่

- 1.1 ผู้ให้ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ได้แก่

อาจารย์อนุสรณ์ วรรณะ

1.2 ผู้ให้ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านอีสาน เป็นอดีตอาจารย์สอนดนตรีพื้นบ้านวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ได้แก่ อาจารย์ทูลทองใจ ซึ่งรัมย์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Formal In-depth interview) สำหรับสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับลายนกไส่บินข้ามทุ่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Fieldwork Study)

3.1 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร โดยการรวบรวมโน้ตลายดนตรีพื้นบ้านจากหนังสือเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน ลายนกไส่บินข้ามทุ่งที่เป็นแบบฉบับของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์

3.2 การสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโน้ตลายดนตรีพื้นบ้านที่เป็นแบบฉบับของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ได้แก่ 1. อาจารย์ทูลทองใจ ซึ่งรัมย์ 2. อาจารย์อนุสรณ์ วรรณะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อคณะผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร และจากการศึกษาภาคสนามแล้วใช้วิธีการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 นำข้อมูลจากการรวบรวมได้จากเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต มาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

4.2 สรุปข้อมูลแล้ววิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

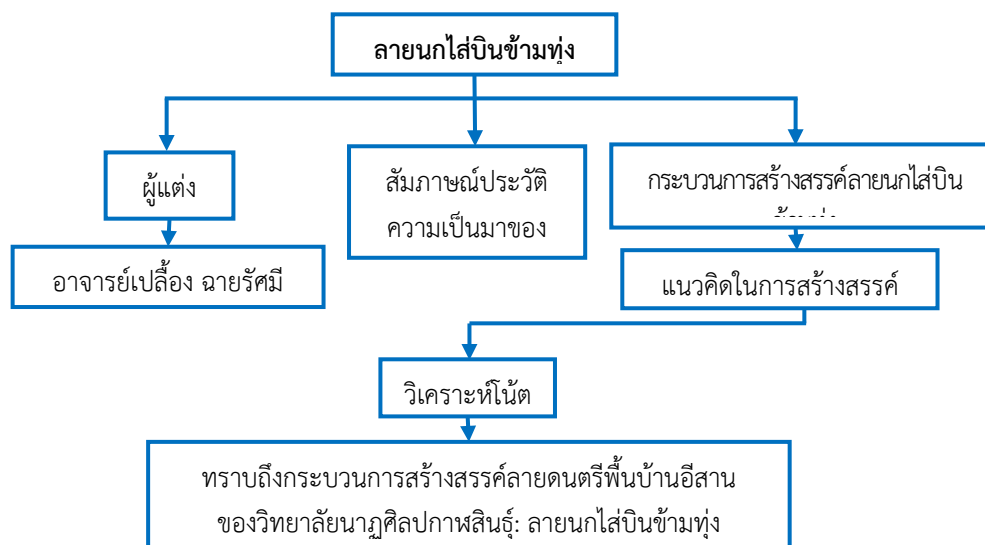
4.2.1 ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์: ประวัติลายนกไส่บินข้ามทุ่ง

4.2.2 วิเคราะห์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์: ลายนกไส่บินข้ามทุ่ง

4.3 นำผลการวิจัยที่เรียบเรียงแล้ว เสนอต่อคณะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ

4.4 นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไข และนำมาเรียบเรียงรายงานผลการวิจัย

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

ผลการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1. ประวัติความเป็นมาลายนกไส้บินข้ามทุ่ง และ 2. การวิเคราะห์ลายดนตรีพื้นบ้านของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์: ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง

1. กระบวนการสร้างสรรค์ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง

1.1 ประวัติลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ประพันธ์โดย อาจารย์เปลื้อง ฉายรัศมี ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน) ประจำปี 2529 คำนิยามศัพท์เฉพาะ “นกไส้” มาจากชื่อนกชนิดหนึ่งในภาคอีสาน นกประเภทนี้มีลักษณะคล้ายกับ “นกหัวขวาน” ที่มีชื่อเรียกในภาคกลาง จากคำผิดเพี้ยนคำศัพท์เฉพาะของชื่อนกชนิดนี้ คำว่า นกไส้ (ภาษาอีสาน) กลุ่มคนส่วนมากมักเขียนว่า “นกไซ” ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ อาจารย์ทูลทองใจ ซึ่งรัมย์ ผู้เรียบเรียงและประพันธ์ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ร่วมกับอาจารย์เปลื้อง ฉายรัศมี ได้กล่าวว่า การเขียนชื่อลายที่ถูกต้องคือ “ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง”

1.2 แนวคิดในการประพันธ์ ลายนกไส้บินข้ามทุ่งเกิดขึ้นจากแนวคิดและแรงบันดาลใจในการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านอีสานตามท้องไร่ท้องนา ตามวิถีชีวิตของชาวอีสานในยุคสมัยก่อน ในขณะที่บรรเลงนั้นผู้ประพันธ์ได้เลื่อมมองเห็นนกชนิดหนึ่ง (นกไส้) ที่กำลังโฉบบินไปตามท้องไร่ท้องนา มีลักษณะการกระพือปีกทำให้เกิดเสียงดัง พับ ๆ พับ ๆ บินลัดข้ามท้องทุ่งนาไป - มา จึงเกิดความรู้สึกนึกคิดในการสร้างสรรค์บทเพลงโดยผู้ประพันธ์ได้สังเกตพฤติกรรม ลักษณะท่าทางของนกไส้ มีลักษณะการกระพือปีกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะผู้ประพันธ์เกิดจินตนาการตามภาพที่พบเห็น จึงได้คิดท่วงทำนองและจังหวะให้คล้ายกับการกระพือปีกของนกไส้ (ทูลทองใจ ซึ่งรัมย์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 สิงหาคม 2565)

1.3 ลักษณะการบรรเลงลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ลายนกไส้บินข้ามทุ่งใช้รูปแบบในการบรรเลงโดยเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง คือ โปงลาง ลักษณะการดำเนินทำนอง ผู้ตีใช้มือซ้ายเคาะเสียงเซฟเป็นสัดส่วนจังหวะเสียง ลาต่ำ และมือขวาดำเนินทำนอง ดังตัวอย่างในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบการตีโปงลางลายนกไล่บินข้ามทุ่ง (บรรเลงเดี่ยว ดีคู่เสฟ เสียงลา)

ทำนอง	- - - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม	- ม - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม
ลัดส่วน	- - - -	- - - ล	- ล - -	- - - ล	- ล - -	- - - ล	- ล - -	- - - ล

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

กระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง ประพันธ์โดย อาจารย์เปลื้อง ฉายรัศมี ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน) ประจำปี 2529 คำนิยามศัพท์เฉพาะ คำว่า "นกไล่" มาจากชื่อนกชนิดหนึ่งในภาคอีสาน นกประเภทนี้มีลักษณะคล้ายกับ "นกหัวขวาน" จากคำผิดเพี้ยนคำศัพท์เฉพาะของชื่อนกชนิดนี้ คำว่า นกไล่ (ภาษาอีสาน) กลุ่มคนส่วนมากมักเขียนว่า "นกไซ" จึงได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่า คำว่าลายนกไล่ที่เขียนถูกต้อง คือ ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง

ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง ใช้แนวคิดตามจิตนาการ จากการสังเกตพฤติกรรมของนกไล่ที่กำลังโฉบบินไปตามท้องไร่องนา มีลักษณะการกระพือปีกทำให้เกิดเสียงดัง พับ ๆ พับ ๆ ผู้ประพันธ์จึงคิดทำนองและลัดส่วนของจังหวะให้สอดคล้องจังหวะตีปีกของนกไล่ และในส่วนของลักษณะการบรรเลง เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงลายนกไล่บินข้ามทุ่ง คือ โปงลาง ลักษณะการดำเนินทำนอง ผู้ตีใช้มือซ้ายเคาะเสียงเสฟเป็นลัดส่วนจังหวะ เสียง ลาต่ำ และมือขวาดำเนินทำนอง

2. การวิเคราะห์ลายดนตรีพื้นบ้านของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์: ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง

ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง เป็นลายที่ใช้เครื่องดนตรีโปงลางเป็นหลักในการดำเนินทำนองประกอบกับการผสมวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน

การวิเคราะห์ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง คณะผู้วิจัยได้ใช้หลักการและทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทยโดยมีประเด็นที่ทำการวิเคราะห์ คือ บันไดเสียง (Scale) โครงสร้างบทเพลง (Melody) วรรคเพลงหรือลูกทากรูปแบบทำนอง (Melodic Contour) (มานพ วิสุทธิแพทย์, 2556) การกำหนดบันไดเสียงกำหนดจากโน้ตขั้นที่ 1 ของบันไดเสียงนั้นๆ

1. บันไดเสียง

ลายนกไล่บินข้ามทุ่งนั้นสามารถวิเคราะห์บันไดเสียงได้ว่าเป็นบันไดเสียงเพนทาโทนิคแบบเมเจอร์ที่อยู่บนพื้นฐานของบันไดเสียงไมเนอร์แบบเนเจอร์ล (Natural minor) หรือโหมดเอโอเลียน (A Aeolian Mode) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในลักษณะแบบบันไดเสียงเครือญาติ (Relative Keys) โดยในลายนี้ ประกอบไปด้วยโน้ตขั้นที่ 1 2 3 5 6 ของบันไดเสียงเมเจอร์ ได้แก่เสียง C D E G A ซึ่ง ระวีวัฒน์ ไทยเจริญ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า หากตัดโน้ตในขั้นที่ 4 และ 7 (F และ B) ในบันไดเสียงเมเจอร์ออกก็จะกลายเป็นบันไดเสียงเพนทาโทนิคแบบเมเจอร์

ภาพที่ 1 บันไดเสียง โด ประกอบไปด้วยโน้ตขั้นที่ 1 2 3 5 6 ได้แก่เสียง ด ร ม ช ล

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

ตารางที่ 3 ลำดับชั้นของบันไดเสียง บันไดเสียง โด

ลำดับชั้นของบันไดเสียง	1	2	3	4	5	6	7
บันไดเสียง โด	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

ลายนกไส้บินข้ามทุ่งอยู่ในบันไดเสียงเพนาโทนิคแบบเมเจอร์ ที่อยู่บนพื้นฐานของบันไดเสียงไมเนอร์แบบเนเจอร์ล (Natural minor) หรือโหมดเอโอเลียน (A Aeolian Mode) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในลักษณะแบบบันไดเสียงเครือญาติ (Relative Keys) โดยในลายนี้ ประกอบไปด้วยโน้ตขั้นที่ 1 2 3 5 6 ของบันไดเสียงเมเจอร์ ได้แก่เสียง C D E G A

2. โครงสร้างบทเพลง

ลายนกไส้บินข้ามทุ่งเป็นเพลง 1 ท่อน หรือเพลงท่อนเดียว Form เพลงเป็น A สามารถแบ่งเป็นโครงสร้างได้ดังนี้

ตารางที่ 4 โครงสร้างบทเพลง ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง

A	โน้ตเพลง	ทั้งหมด 8 บรรทัด
	วรรคเพลง	ทั้งหมด 16 วรรคเพลง
	1 วรรค	มี 4 ห้องเพลง

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

ลายนกไส้บินข้ามทุ่งเป็นเพลงท่อนเดียว Form เพลงเป็น A มีโน้ตเพลงทั้งหมด 8 บรรทัด มีวรรคเพลงทั้งหมด 16 วรรค ใน 1 วรรคมี 4 ห้องเพลง

3. วรรณคดีและลูกตลก

ตารางที่ 5 ไม้ตลกสายนกไม้บินข้ามทุ่ง

ลายนกไม้บินข้ามทุ่ง

- - - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม	- ม - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม
- ม - ม	- ช - ล	- ล - ด	- ช - ล	- ล - ม	- ช - ล	- ล - ด	- ช - ล
- ล - ม	- ร - ด	- ล - ด	- ช - ล	- ล - ม	- ร - ด	- ล - ด	- ช - ล
- ล - ช	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	- ล - ช	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล
- ล - ช	- ม - ร	- ม - ด	- ม - ร	- ม - ด	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล
- ล - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม	- ม - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม
- ม - ด	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	- ม - ด	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล
- ล - ม	- ช - ล	- ช - ด	- ช - ล	- ล - ม	- ช - ล	- ช - ด	- ช - ล

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

ลายนกไม้บินข้ามทุ่ง เป็นบทเพลงที่อยู่ในบันไดเสียง โด ได้แก่เสียง ด ร ม ช ล ซึ่งแบ่งวรรณคดีได้ทั้งหมด 16 วรรณคดี แต่ละวรรณคดีมีความยาว 4 ห้องเพลง ลูกตลกซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายของแต่ละวรรณคดี ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 วรรณคดีและลูกตลกสายนกไม้บินข้ามทุ่ง

วรรณคดี	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตลก
1	- - - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม	โด	3
2	- ม - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม	โด	3
3	- ม - ม	- ช - ล	- ล - ด	- ช - ล	โด	6
4	- ล - ม	- ช - ล	- ล - ด	- ช - ล	โด	6
5	- ล - ม	- ร - ด	- ล - ด	- ช - ล	โด	6
6	- ล - ม	- ร - ด	- ล - ด	- ช - ล	โด	6
7	- ล - ช	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	โด	6
8	- ล - ช	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	โด	6
9	- ล - ช	- ม - ร	- ม - ด	- ม - ร	โด	2

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

ตารางที่ 6 วรรณเพลงและลูกตกกลายนกไต่บินข้ามทุ่ง (ต่อ)

วรรคที่	ทำนองเพลง				บันไดเสียง	ลูกตก
10	- ม - ด	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	โด	6
11	- ล - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม	โด	3
12	- ม - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม	โด	3
13	- ม - ด	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	โด	6
14	- ม - ด	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล	โด	6
15	- ล - ม	- ช - ล	- ช - ด	- ช - ล	โด	6
16	- ล - ม	- ช - ล	- ช - ด	- ช - ล	โด	6

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

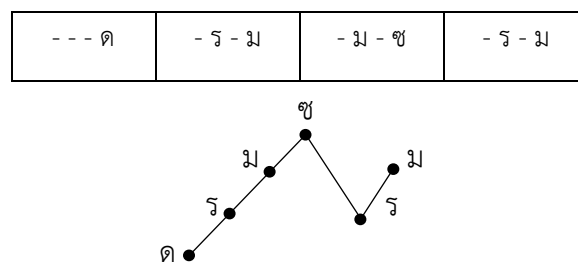
ตัวเลขในช่องของลูกตก หมายถึง ลำดับของตัวโน้ตในบันไดเสียง โด เช่น ตัวเลข 3 เป็นโน้ตตัวที่ 3 ในบันไดเสียง โด คือโน้ตเสียง มี

วรรณเพลงและลูกตก กลายนกไต่บินข้ามทุ่ง มีทั้งหมด 16 วรรคเพลง แต่ละวรรคมีความยาว 4 ห้องเพลง และอยู่ในบันไดเสียง โด ลูกตกซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายของแต่ละวรรค ประกอบด้วย วรรคที่ 1, 2, 11, และ 12 ลูกตก คือ 3 วรรคที่ 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 15, และ 16 ลูกตกคือ 6 วรรคที่ 9 ลูกตก คือ

4. รูปแบบทำนอง

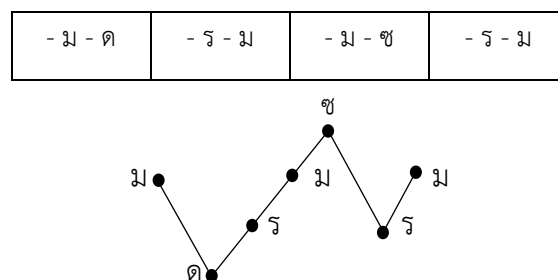
รูปแบบทำนองกลายนกไต่บินข้ามทุ่ง

วรรคที่ 1

กลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 1 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา

วรรคที่ 2

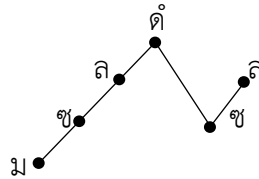

กลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 2 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา

วรรคที่ 3

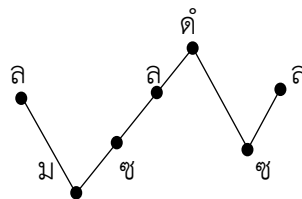
- ม - ม	- ช - ล	- ล - ดํ	- ช - ล
---------	---------	----------	---------

ลายนกไส่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 3 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสูงขึ้น แบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 4

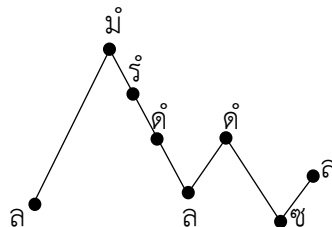
- ล - ม	- ช - ล	- ล - ดํ	- ช - ล
---------	---------	----------	---------

ลายนกไส่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 4 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสูงขึ้น แบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 5

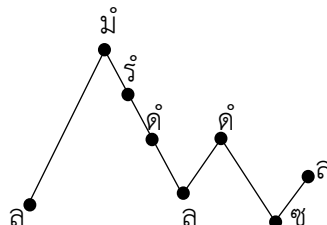
- ล - มํ	- รํ - ดํ	- ล - ดํ	- ช - ล
----------	-----------	----------	---------

ลายนกไส่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 5 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงต่ำไปเสียงสูงจากโน้ต ล ไปโน้ต มํ แบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 6

- ล - มํ	- รํ - ดํ	- ล - ดํ	- ช - ล
----------	-----------	----------	---------

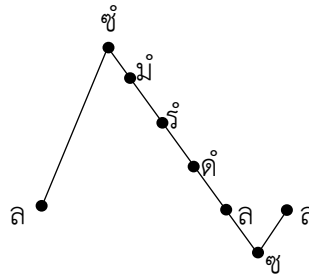

ลายนกไส่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 6 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงต่ำไปเสียงสูงจากโน้ต ล ไปโน้ต มํ แบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 7

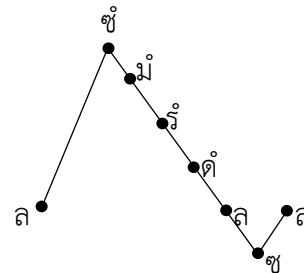
- ล - ช้	- มี่ - ร์	- ตี้ - ล	- ช - ล
----------	------------	-----------	---------

ลายนกไส่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 7 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงสูง จากโน้ต ล ไปโน้ต ช้ แล้วกลับมาเสียงต่ำแบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 8

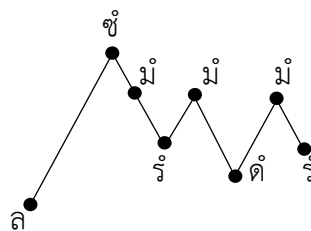
- ล - ช้	- มี่ - ร์	- ตี้ - ล	- ช - ล
----------	------------	-----------	---------

ลายนกไส่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 8 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงสูง จากโน้ต ล ไปโน้ต ช้ แล้วกลับมาเสียงต่ำแบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 9

- ล - ช้	- มี่ - ร์	- มี่ - ตี้	- มี่ - ร์
----------	------------	-------------	------------

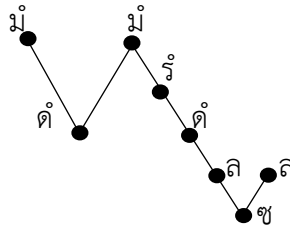

ลายนกไส่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 9 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงต่ำไปเสียงสูง จากโน้ต ล ไปโน้ต ช้ แล้วกลับมาเสียงต่ำแบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 10

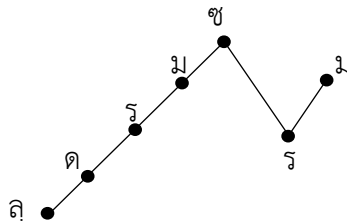
- ม - ด	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล
---------	---------	---------	---------

ลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 10 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสูงไปเสียงต่ำ แบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 11

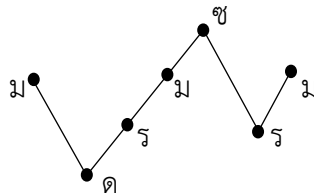
- ล - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม
---------	---------	---------	---------

ลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 11 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงต่ำไปเสียงสูง แบบสลับฟันปลา

วรรคที่ 12

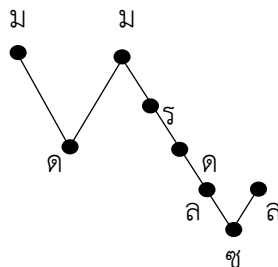
- ม - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม
---------	---------	---------	---------

ลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 12 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสลับขึ้นลง แบบสลับฟันปลา

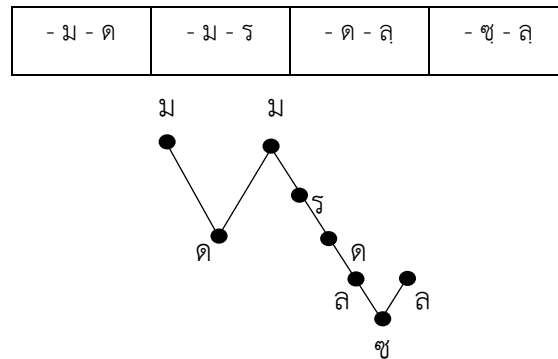
วรรคที่ 13

- ม - ด	- ม - ร	- ด - ล	- ช - ล
---------	---------	---------	---------

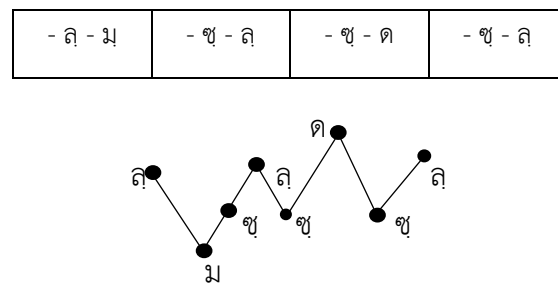
ลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 13 มีรูปแบบทำนอง เพลงที่ใช้เสียงค่อย ๆ เคลื่อนจากเสียงต่ำสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา

วรรคที่ 14

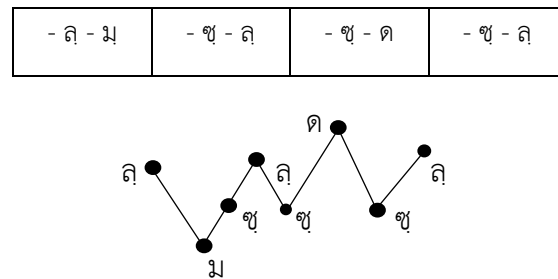
ลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 14 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงค่อย ๆ เคลื่อนจากเสียงสูงไปต่ำสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา

วรรคที่ 15

ลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 15 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงต่ำสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา

วรรคที่ 16

ลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 16 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงต่ำสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา

รูปแบบทำนองลายนกไต่บินข้ามทุ่ง วรรคที่ 1, 2 และ 12 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา วรรคที่ 3, 4 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสูงขึ้น แบบสลับฟันปลา วรรคที่ 5, 6 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงต่ำไปเสียงสูง จากโน้ต ล ไปโน้ต ม แบบสลับฟันปลา วรรคที่ 7, 8 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงสูง จากโน้ต ล ไปโน้ต ชุ แล้วกลับมาเสียงต่ำแบบสลับฟันปลา วรรคที่ 9 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงต่ำไปเสียงสูง จากโน้ต ล ไปโน้ต ชุ แล้วกลับมาเสียงต่ำแบบสลับฟันปลา วรรคที่ 10, 11 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสูงไปเสียงต่ำแบบสลับฟันปลา วรรคที่ 13 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงค่อย ๆ เคลื่อนจากเสียงต่ำสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา วรรคที่ 14 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงค่อย ๆ เคลื่อนจากเสียงสูงไปต่ำสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา วรรคที่ 15, 16 มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงต่ำสลับขึ้น – ลง หรือสลับแบบฟันปลา

สรุปและอภิปราย

กระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ประพันธ์โดย อาจารย์เปลื้อง ฉายรัศมี ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน) ประจำปี 2529 คำนิยามศัพท์เฉพาะ คำว่า “นกไส้” มาจากชื่อนกชนิดหนึ่งในภาคอีสาน นกประเภทนี้มีลักษณะคล้ายกับ “นกหัวขวาน” จากคำผิดเพี้ยนคำศัพท์เฉพาะของชื่อนกชนิดนี้ คำว่า นกไส้ (ภาษาอีสาน) กลุ่มคนส่วนมากมักเขียนว่า “นกไซ” จึงได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่า คำว่าลายนกไส้ที่เขียนถูกต้อง คือ ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง

ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ใช้แนวคิดตามจินตนาการ จากการสังเกตพฤติกรรมของนกไส้ที่กำลังโฉบบินไปตามท้องไร่ท้องนา มีลักษณะการกระพือปีกทำให้เกิดเสียงดัง พับ ๆ พับ ๆ ผู้ประพันธ์จึงคิดทำนองและสัดส่วนจังหวะให้สอดคล้องจังหวะตีปี่ของนกไส้ และในส่วนของลักษณะการบรรเลง เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงลายนกไส้บินข้ามทุ่ง คือ โปงลาง ลักษณะการดำเนินทำนอง ผู้ตีใช้มือซ้ายเคาะเสียงเสฟเป็นสัดส่วนจังหวะ เสียง ลาต่ำ และมือขวาดำเนินทำนอง

การวิเคราะห์ลายนกไส้บินข้ามทุ่ง ประเด็นที่ทำการวิเคราะห์ ได้แก่ บันไดเสียง (Scale) โครงสร้างบทเพลง (Melody) วรรคเพลง หรือลูกตก รูปแบบทำนอง (Melodic Contour) ลายนกไส้บินข้ามทุ่งอยู่ในบันไดเสียงเพนาโทนิคแบบเมเจอร์ที่อยู่บนพื้นฐานของบันไดเสียงไมเนอร์แบบเนเจอร์ล (Natural minor) หรือโหมดเอโอเลียน (A Aeolian Mode) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในลักษณะแบบบันไดเสียงเครือญาติ (Relative Keys) โดยในลายนี้ ประกอบไปด้วยโน้ตขั้นที่ 1 2 3 5 6 ของบันไดเสียงเมเจอร์ ได้แก่เสียง C D E G A เป็นเพลงท่อนเดียว Form เพลงเป็น A มีโน้ตเพลงทั้งหมด 8 บรรทัด มีวรรคเพลงทั้งหมด 16 วรรค ใน 1 วรรคมี 4 ห้องเพลง เป็นเพลงท่อนเดียว Form เพลงเป็น A มีโน้ตเพลงทั้งหมด 8 บรรทัด มีวรรคเพลงทั้งหมด 16 วรรค ใน 1 วรรคมี 4 ห้องเพลง วรรคเพลงและลูกตก มีทั้งหมด 16 วรรคเพลง แต่ละวรรคมีความยาว 4 ห้องเพลง และอยู่ในบันไดเสียง โด ลูกตกซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายของแต่ละวรรค ประกอบด้วย ลูกตก 3 6 และ 2 มีรูปแบบทั้งหมด 9 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสลับขึ้น - ลงหรือแบบฟันปลา 2) รูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสูงขึ้น แบบสลับฟันปลา 3) มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงต่ำไปเสียงสูงจากโน้ต ล ไปโน้ต ม แบบสลับฟันปลา 4) มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงสูงจากโน้ต ล ไปโน้ต ซ แล้วกลับมาเสียงต่ำแบบสลับฟันปลา 5) มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงกระโดดข้ามโน้ตไปเสียงต่ำไปเสียงสูงจากโน้ต ล ไปโน้ต ซ แล้วกลับมาเสียงต่ำแบบสลับฟันปลา 6) มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงสูงไปเสียงต่ำ แบบสลับฟันปลา 7) มีรูปแบบทำนอง เพลงที่ใช้เสียงค่อย ๆ เคลื่อนจากเสียงต่ำสลับขึ้น - ลง หรือสลับแบบฟันปลา 8) มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงค่อย ๆ เคลื่อนจากเสียงสูงไปต่ำสลับขึ้น - ลง หรือสลับแบบฟันปลา 9) มีรูปแบบทำนองเพลงที่ใช้เสียงต่ำสลับขึ้น - ลง หรือสลับแบบฟันปลา

สิ่งที่เป็นเป็นองค์ความรู้ใหม่ในกระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ คือ ได้ทราบถึงคำนิยามศัพท์หรือชื่อทำนองลายที่ถูกต้องจากผู้ประพันธ์อย่างแท้จริง คือ คำว่า “นกไส้บินข้ามทุ่ง” โดยบุคคลส่วนมากมักเรียกชื่อยานี้ว่า “นกไซบินข้ามทุ่ง” ซึ่งเป็นคำที่ผิด และยังมีปรากฏการใหม่ที่เกิดขึ้นในการจินตนาการของประพันธ์เพลง โดยใช้การเรียนรู้แบบพฤติกรรมของสัตว์มาเรียบเรียงเป็นตัวโน้ตและจังหวะให้เกิดท่วงทำนองที่ไพเราะ และยักรวมถึงลักษณะในการบรรเลงลายนกไส้บินข้ามทุ่ง โดยทั่วไปแล้วการตีโปงลางจะใช้ลักษณะการตีเสียงเสฟ โดยใช้มือซ้ายตีเสียง ลาต่ำ เฉพาะจังหวะตก แต่ในการบรรเลงลายนกไส้บินข้ามทุ่งนี้ใช้วิธีการบรรเลงโดยการตีเสียงเสฟ โดยใช้มือซ้ายตีเสียง ลาต่ำ ทั้งจังหวะยกและจังหวะตก

ตารางที่ 7 รูปแบบการตีโป่งลายนกไล่บินข้ามทุ่ง (บรรเลงเดี่ยว ดีคู่เสฟ เสียงลา)

ทำนอง	--- ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม	- ม - ด	- ร - ม	- ม - ช	- ร - ม
สัดส่วน	----	--- ล	- ล --	--- ล	- ล --	--- ล	- ล --	--- ล

หมายเหตุ. โดย คมจรัส ทองจรัส และคณะ, (2568)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ลายนกไล่บินข้ามทุ่ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนในการเรียนรู้อการสอนดนตรีพื้นบ้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และสืบทอดดนตรีพื้นบ้าน

1.2 ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยไปเป็นฐานข้อมูลดนตรีเพื่อง่ายต่อการสืบค้นในการศึกษา และยกย่องสถาบันให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์โน้ตเพลงพื้นบ้านอีสานในประเทศไทย

2.2 ควรทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เพลงวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ทูลทองใจ ซึ่งรัมย์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา และอาจารย์อนุสรณ์ วรรณะ อาจารย์ประจำวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลประวัติความเป็นมากระบวนการสร้างสรรค์ และคุณลักษณะทางดนตรีของลายนกไล่บินข้ามทุ่งอย่างดียิ่ง

รายการอ้างอิง

- ธงไท จันเต. (2554). การศึกษาลายพินในวัฒนธรรมดนตรีอีสานกรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2556). ทฤษฎีการวิเคราะห์เพลงไทย. สันติศิริการพิมพ์.
- ระวีวัฒน์ ไทยเจริญ. (2548). เรื่อง ๆ จับมาเรียง “บันไดเสียงและโหมด” อารัมภบทก่อน (อิมโพรไวส์). วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 1(1), 18.
- วิรัช บุญกุล. (2530). ดนตรีพื้นเมืองอีสาน. ใน ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 18 (น. 87–93). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สนอง คลังพระศรี. (2566). สารานุกรมดนตรีอีสาน. บริษัท สหธร จำกัด

